

H. KAKUCSKA MÁRIA

GVADÁNYI JÓZSEF LEVELE ORCZY LŐRINCHEZ

A Magyar Országos Levéltárban¹ található levél írója a katona és költő Gvadányi József (1725–1801). Mária Terézia összes háborúját végigharcolta, 1783-ban tábornoki rangban vonult nyugdíjba. Legismertebb műve az *Egy falusi nótárius budai utazása*, 1790. Az itt közölt levelet a hétéves háború (1756–1763) ideje alatt írta parancsnokához, Orczy Lőrinchez (1718–1789), aki a jelenleg rendelkezésre álló dokumentumok tanúsága szerint 1756 őszétől 1759 májusáig vett részt a harcokban. Orczy Lőrinc emberségéről, melyre Gvadányi szép fogalmazása utal, nemcsak Jankovich III. Miklóssal² ez idő tájt váltott leveleiből értesülünk, amelyekben még a tél beállta előtt meleg ruha beszerzésének gondjáról számolt be, vagy a kassai városházát avató beszédéből, *Leveleskönyvéből* pl. egyik jobbágya elhajtott ökreinek visszaszerzésére adott pénzsegélyről szerezhetünk tudomást, hanem abból a tényből is, hogy a szolgálatból való kilépés után igyekezett segíteni közéleti pályára került egykori alárendeltjeit, ha szükséges volt, akár kölcsönrel is. A gazdasági feljegyzések szerint a továbbszolgáló katonák is bizalommal fordultak szorultságukban Orczy Lőrinchez, pl. Dózsa zászlótartó, Gvadányi József, akivel beosztotti kapcsolatuk sem szűnt meg. Az 1766–1771 közötti időszakban a felső vármegyékben egészségügyi kormánybiztosi tisztséget betöltő, a lengyelországi pestis átterjedésének megakadályozásán fáradozó Orczy Munkácsról, 1770 januárjában ismeretlenhez keltezett leveléről Gvadányi levelének megtalálásával vált világossá a címzett személye, aki „azonnal”, 1770. január 17-én már válaszolt is.³

¹ Magyar Országos Levéltár, Az Orczy család levéltára, P szekció 524, Militaria Laurentii Orczy, A) Correspondentia, I. csomó.

² Jankovich III. Miklós (1723–1797), alezredes, majd jász-kun kapitány, királyi táblai ülnök. Felesége Beniczky Angelika. Az ő fiuk IV. Miklós polihisztor könyv- és éremgyűjtő.

³ A cikk megírásának ideje, 1999 áprilisa óta az említett levelek olvashatóvá váltak: H. KAKUCSKA Mária, *Orczy Lőrinc és leveleskönyve*, Bp., Universitas, 2003, 95–97.

Méltóságos Obester uram!

Ohajtva vártuk szerentsés meg téréssét Méltóságos Obester uramnak régtül fogva, magam ugyan ingyen sem gondoltam volna, hogy Daun⁴ Teppliczbe vólna, azt itilhettem, hogy talam az reservo artolleriája Prágából oda jöhetet, mindazon által Isten hozza szerencsésenn M[éltóságos] Obester Uramat közinkbe mennél előb, mert meg vallom olyanok vagyunk mint minap az én Hegedüm Lelke nélkül vólt. Itten Ujságunk nintsen más, hanem mindennap, az vak lármázas Kleefeldt⁵ Batyánk ugy rea szoktat, hogy utollyára, az igazat is hamis lárma gyanánt fogjuk venni. Az Regementnél is mas Ujság nints, hanem az Fejér Trombitást vasra tétettem, ki is az Pajtássát nagyon meg vágta, az Hadikianust tegnap Obrist Lieut[enant] uram, herz[...] Katonát vasra veretett, ezek Juhászok voltak az Lopás ki jött publice egész Regimentünk ellen az Parolánal rendetlenül Scalirozott Generalis Kleefeldt. Bezzeg Conte albani Ki vólt egy Karviczi bort áruló Ludomilla nevü Mademoisellel, de igen Lengedezte az szél az ruháját szegénnek rongyoska volt, de semmi. Errül Halász többet tud nálammal. Ezzel Gratiájában ajánlott maradok

Méltóságos Obester Uramnak

Frauenstein den 13 8br. 758.

Alázatos szolgája

G. Gvadagni⁶
Major mp.

⁴ Gróf Leopold Josef von Daun (1705–1766) tábornok a hétéves háborúban, a porosz király, II. Frigyes felett győzelmet aratott Kolinnál (1757) és Hochkirchnél (1758); az osztrák hadsereg átszervezője 1748-ban, a bécsújhelyi katonai akadémia felállítója.

⁵ Kleefeldt vagy Kleefeld osztrák tábornok. Hadik vezetése alatt részt vett Berlin 1756. októberi megsarcolásában.

⁶ A levél, az aláírás is sajátkezű.